КУЌА ЧАРДАКЛИЈА ВО СКОПСКО

HOUSE CHARDAKLIA IN SKOPJE AREA

PETAR NAMICEV

НАРОДНО НЕИМАРСТВО XVII

TRADITIONAL ARCHITECTURE XVII

ПЕТАР НАМИЧЕВ

ТРАДИЦИОНАЛНА КУЌА ЧАРДАКЛИЈА ВО СКОПСКО ОД 19 ВЕК

PETAR NAMICEV

CHARDAKLIA – TRADITIONAL HOUSE IN SKOPJE AREA FROM 19TH CENTURY

SKOPJE 2021

Петар Намичев
ТРАДИЦИОНАЛНА КУЌА ЧАРДАКЛИЈА ВО СКОПСКО ОД 19 ВЕК

Издавач, автор на текстот и цртежите
Д-р Петар Намичев

Рецензенти:
Д-р Коста Балабанов
Д-р Мирче Кокалевски

Дизајн :Михаил Намичев

Печатењето на изданието е финансирано од Град Скопје
Печатница: 2 Август Штип
Тираж: 100

Petar Namicev
CHARDAKLIA – TRADITIONAL HOUSE IN SKOPJE AREA FROM 19TH CENTURY

Editor, Author of the text and drawings:
Petar Namicev PhD

Rewiewers:
Kosta Balabanov PhD
Mirce Kokalevski PhD

Design and lay-out: Mihail Namicev

Printing is finansced by City of Skopje
Printed by : 2 August Shtip
Copies: 100

Традиционалната куќа чардаклија во скопско од 19 век

Вовед.6

1.Еволуција на живеалишта.18

2.Чардаклија-типолошка анализа.36

2.1.Чардак .42

2.2.Одаја.66

2.3.*Куќа* .73

2.4.Трем.79

2.5.Економски простории.85

3. Конструктивни карактеристики.94

3.1,Примена на материјали.96
3.2..Градители.114
3.3.Конструктивни карактеристики .120

4.Обликовни карактеристики.142

4.1.Надворешна декорација.144
4.2.Ентериер.166
5.Компаративна анализа.172
5.1.Распространетост на типови.183
5.2.Компаративна анализа.190

Заклучок.198

Литература.208

CHARDAKLIA – TRADITIONAL HOUSE IN SKOPJE AREA FROM 19TH CENTURY

Introduction.6

1.Evolution of habitats.18

2. Chardaklia-typological analysis.36

2.1.Porch-*chardak*.42

2.2. Room-*odaja*.66

2.3.*House*.73

2.4.Trem.79

2.5.Economic premises.85

3. Constructive features.94

3.1, Application of materials.96

3.2..Builders.114

3.3.Constructive features. 120

4. Shape features.142

4.1.Exterior decoration.144

4.2.Interior.166

5. Comparative analysis.172

5.1.Distribution of types.183

5.2.Comparative analysis.190

Conclusion.198

Материјалот претставува дефинирање на основните карактеристики на модел на традиционално живеалиште- *чардаклија*, кое покрај регионот на Скопје, било застапено и на поширокиот балкански простор. Притоа се опфатени развојните фази на еволуцијата на живеалиштето, преку конструктивните, просторните, декоративните особености, уредувањето на ентериерот , надворешната декорација и распространетоста на слични градби. Преку анализата се дефинира традиционалното станбено градителство на 19-от век, каде се видливи специфичната занаетчиска обработка на елементите на куќата и локалниот начин на градење.

Пристапот на обработката на материјалот за моделот на традиционалната куќа- *чардаклија* досега не е специјализирано објавен, со што се придонесува кон значењето и потребата од стручен материјал, кој е со цел да создаде стручна подлога од податоци и документација за понатамошни истражувања. Студијата е замислена да послужи во едукативни цели, да создаде запис за техничките конструктивни вредности на градбите. Документацијата е прибирана, обработена и подготвена за публикување во изминатите неколку години, за да се дефинира вредноста и значењето на градителското наследство, кое содржи автохтони карактеристики, како дел од градителската култура на населението кое живее на ова територија.

The material is a definition of the basic characteristics of a model of traditional dwelling - c*hardaklia*, which in addition to the region of Skopje, was present also in the wider Balkan area. It covers the developmental stages of the evolution of the habitat, through the constructive, spatial, decorative features, interior design, exterior decoration and the prevalence of similar buildings. The analysis defines the traditional residential construction of the 19th century, where the specific craft processing of the elements of the house and the local way of construction are visible.

The approach of material processing for the model of the traditional house-*chardaklia*, has not been specialized so far, which contributes to the importance and need for professional material, which aims to create a professional data base and documentation for further research. The study is intended to serve educational purposes, to create a record of the technical constructive values of the buildings. The documentation has been collected, processed and prepared for publication in the past few years, to define the value and significance of the architectural heritage, which contains indigenous characteristics, as part of the building culture of the population living in this territory.

Сл.1.Карта на Скопје со околните селски населби, Fig.1.Map of Skopje with the surrounding rural settlements

Територијата на околината на Скопје ги содржи етничките области Блато, Каршијак, Дервен и Скопска Црна Гора, кои се споменуваат уште во белешките на патеписците од 18-от век, каде се нарекувала Скопска област. Одреден број на станбени градби со карактеристики на локалното народно градителство, потекнуваат 19-от и почетокот на 20-от век. Датирањето на населбите се поврзува со 8-от век (Таор, Бадар), во 15-16-от век(Водно, Добри дол), 19-от век (Јурумлери, Ново село). Пределот на Скопска Црна Гора со селата се споменува уште од 14-от век (Томиќ, 1905). Говрлево се споменува првпат во пишани документи од 15 век (1475 год). Во населбите во колината на Скопје се негувала локалната градителска култура, која имала своја развојна линија, дефинирана преку различните типови на живеалишта.Просечната бројноста на куќите во населбите на Скопската област се движела од 20 до 60 куќи во една населба, додека другите броеле 100 до 150 куќи, малубројни биле селата со над 200 куќи (Кучевиште, Романовце и Драчево) (Хаџивасиљевиќ 1930). Густината на населбите и нивната меѓусебна оддалеченост едни од други, се формирале во периодот од 16-от до 19-от век, при што тие се димензионирале и се прилагодила формата на потребите на локалните семејства, односно заедници. Особено е изразена етно-културната посебност на руралните населби во околината на Скопје, со јасно препознатливи карактеристики на ентитет на одреден простор, и култура на живеење. Според анализата на материјалните, социјалните и духовните елементи и карактеристики на селаните се оформила културна синтеза, изразена со особено впечатливите концепти на народна носија, семејната структура, верувањата, обредите, економскиот живот, формата на и сл. Овој концепт е резултат на созревање на еден долготраен процес на создавање на квалитетен концепт на народниот живот.

The territory around Skopje contains the ethnic areas Blato, Karsijak, Derven and Skopska Crna Gora, which are mentioned in the notes of the travel writers of the 18th century, where it was called Skopje area. A number of residential buildings with characteristics of local folk construction date from the 19th and the beginning of the 20th century. The dating of the settlements is associated with the 8th century (Taor, Badar), in the 15th-16th century (Vodno, Dobri dol), the 19th century (Jurumleri, Novo Selo). The landscape of Skopska Crna Gora with the villages has been mentioned since the 14th century (Tomic, 1905). Govrlevo is first mentioned in written documents from the 15th century (1475). The local construction culture was nurtured in the settlements on the outskirts of Skopje, which had its own development line, defined by different types of dwellings. The average number of houses in the settlements of the Skopje area ranged from 20 to 60 houses in one settlement, while others numbered 100 to 150 houses, the villages with over 200 houses were small (Kuceviste, Romanovce and Dracevo) (Hadzivasiljevic 1930). The density of the settlements and their mutual distance from each other, were formed in the period 16-19th century, during which they were dimensioned and the shape was adapted to the needs of the local families, ie communities.

The ethno-cultural peculiarity of the rural settlements in the vicinity of Skopje is especially pronounced, with clearly recognizable characteristics of an entity in a certain area, a culture of living. According to the analysis of the material, social and spiritual elements and characteristics of the villagers, a cultural synthesis was formed, expressed by the particularly striking concepts of folk costume, family structure, beliefs, rituals, economic life, form and so on. This concept is the result of maturing a long process of creating a quality concept of public life.

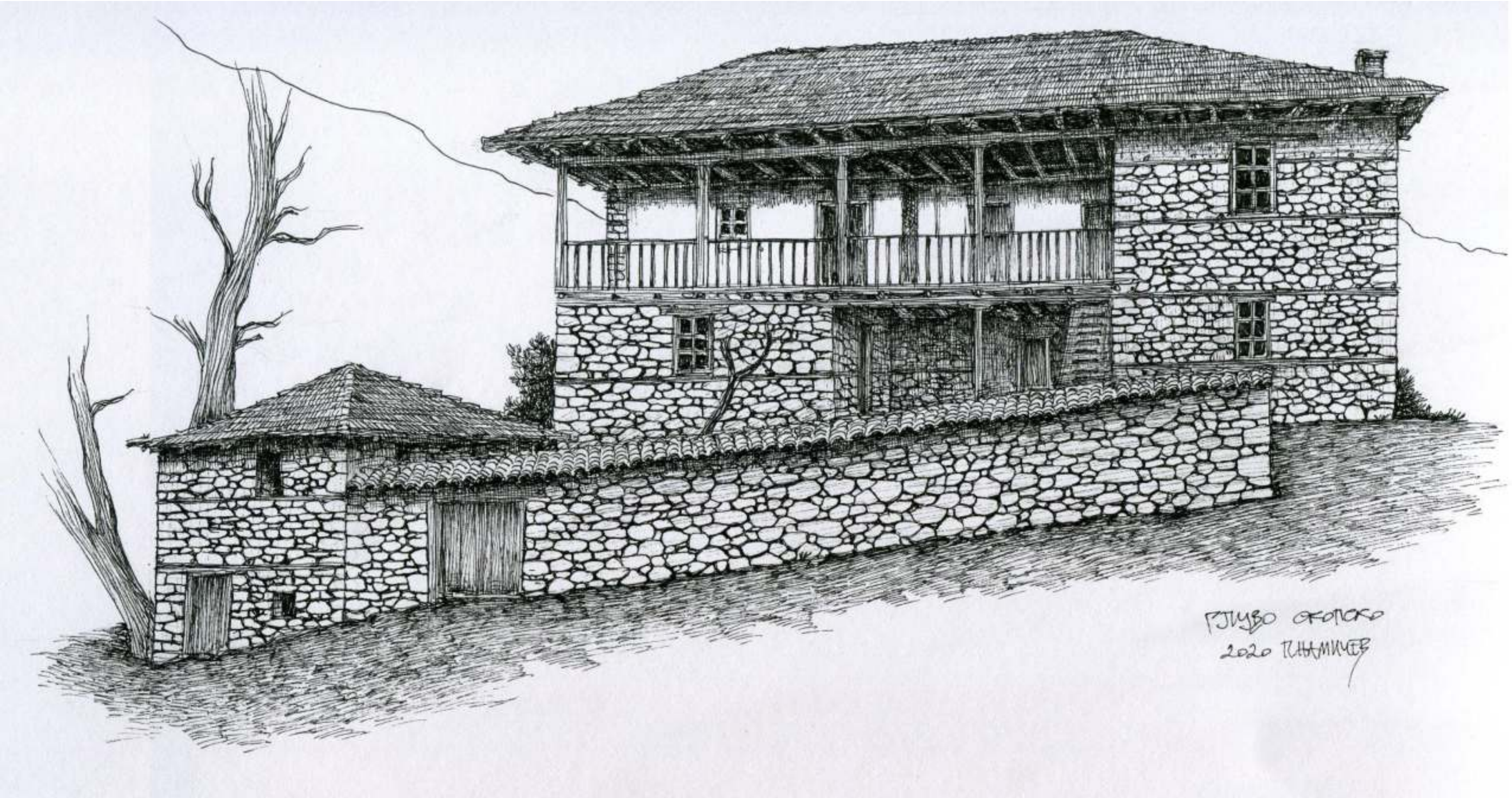

Сл.2. Изглед на куќа-*чардаклија* со ограден ѕид од двор, Глуво, Fig.2. View of the house-*chardaklia* with a fenced yard wall, Gluvo

1	
2	
3	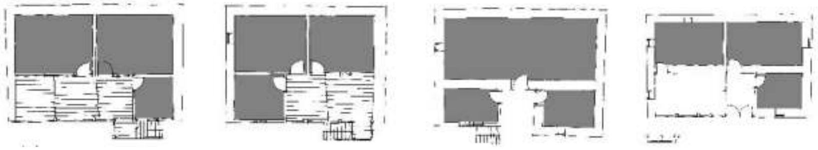
4	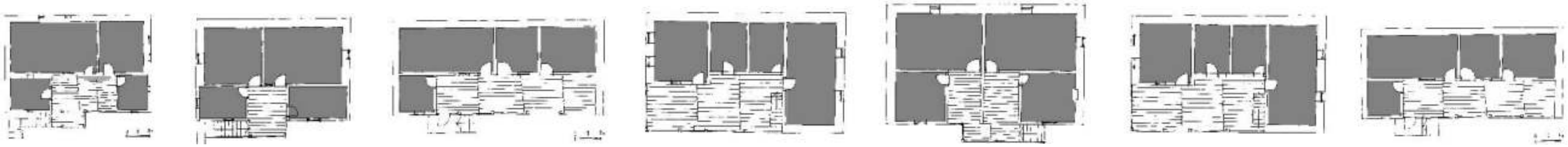
5	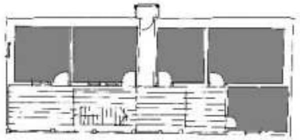

Сл.36. Типологија на број на одаи во куќата- од една до пет одаи Fig.36. Typology of the number of rooms- *odaja* in the house - from one to five rooms- *odaja*

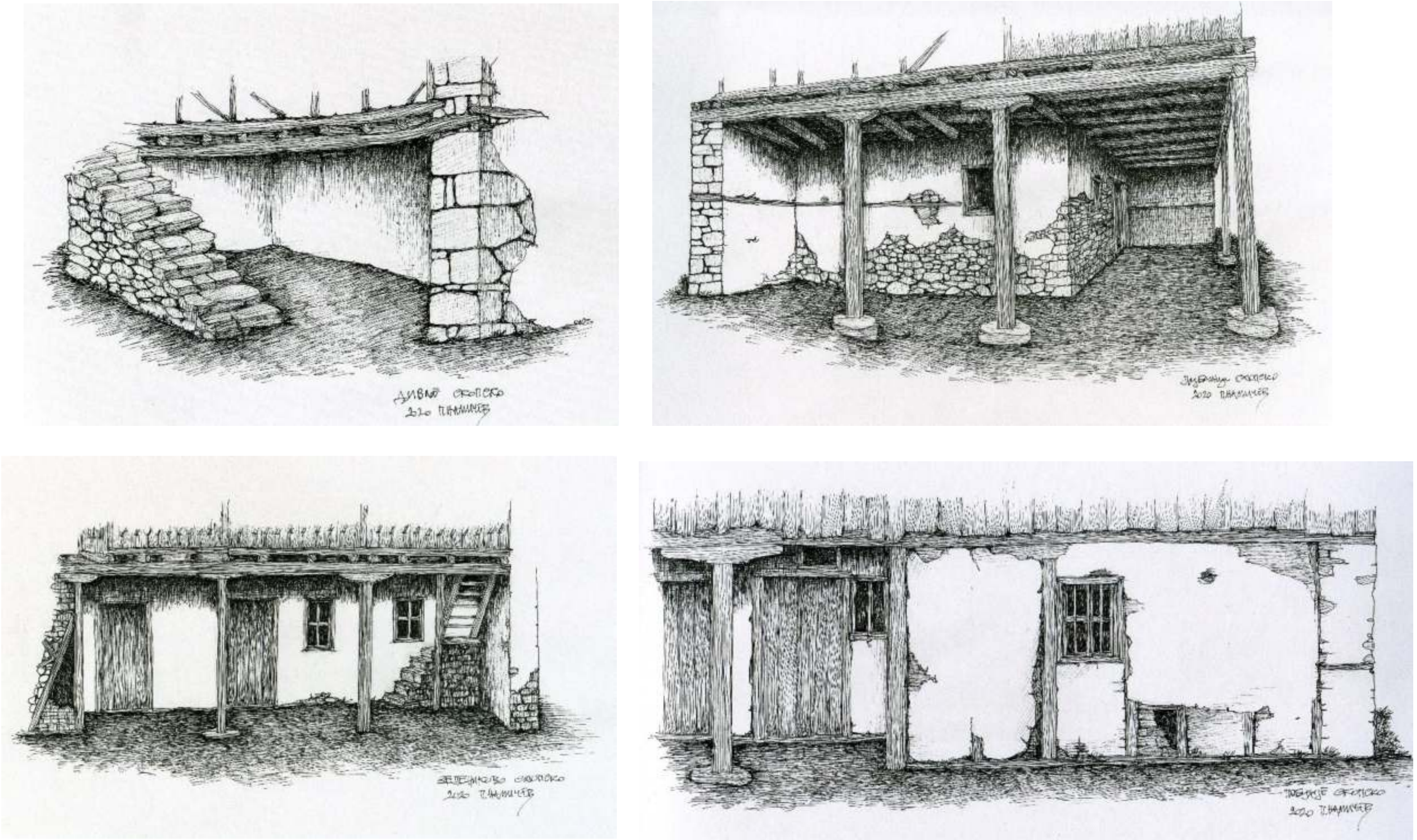

Сл.46. Изглед на отворен трем 1.без столбови, Дивље,2. со дрвени столбови, Љубанци, Зелениково, 3.со преграден дел, Побужје. Fig.46. Appearance of an open *trem* 1. without columns, Divlje, 2. with wooden pillars, Ljubanci, Zelenikovo, 3. with partition of closed part, Pobuzje.

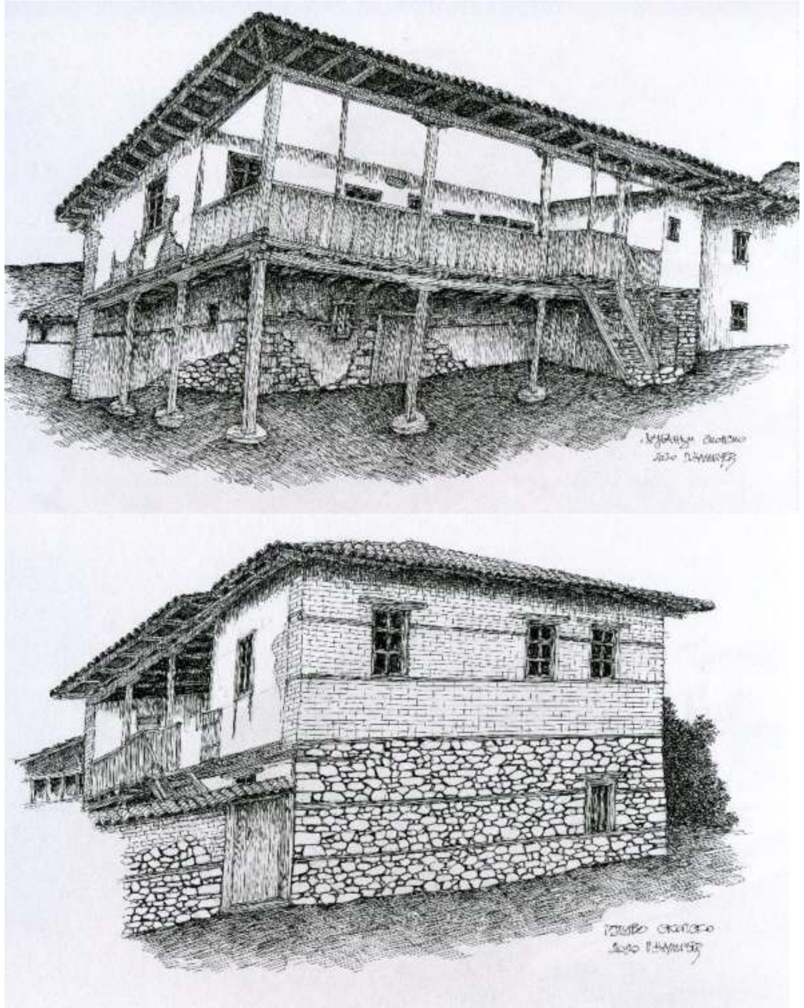

Сл.136. Изглед на куќа-*чардаклија*, Љубанци, Глуво. Fig.136. View of the house-*chardaklia,* Ljubanci, Gluvo.

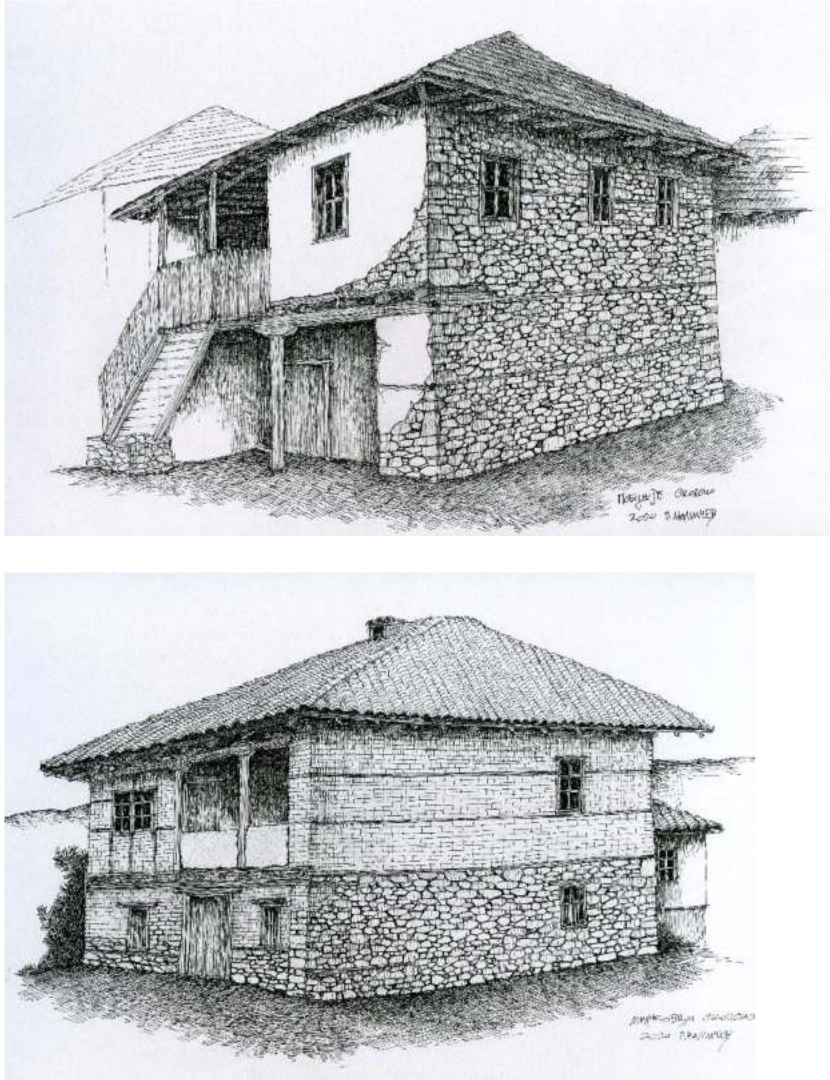

Сл.137. Изглед на куќа-*чардаклија*, Побужје, Мирковци. Fig.137. View of the house-*chardaklia*, Pobuzje, Mirkovci.

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски",
Скопје

39:728.6(497.711)"18"

НАМИЧЕВ, Петар
Традиционална куќа чардаклија во скопско од 19 век / [автор на текстот и цртежите] Петар Намичев = Chardaklia-traditional house in Skopje area from 19th century / [author of the text and drawings] Petar Namicev. - Скопје : П. Намичев = Skopje : P. Namicev, 2021. - 208 стр. : илустр. ; 30 см. - (Народно неимарство ; XVII = Traditional architecture ; XVII)

Текст напоредно на мак. и англ. јазик. - Библиографија: стр. 208

ISBN 978-608-66663-0-9

а) Традиционална архитектура -- Селска куќа -- Чардаци -- Скопско -- 19
в.

COBISS.MK-ID 53259525